

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירגנו

גיליון מס' 1125

תולדות תשפ"ג | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

גזל רכוש ציבורי

אי"ד: וְאֶל-תַּעֲמֹד עַל-הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת-פְּלִיטוֹ וְאֶל-תִּסְגָּר שְׂרִידוֹ בַּיּוֹם צָרָה" (עובדיה א).

וְקִרְאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעַם אֲשֶׁר זָעַם ה' עַד עוֹלָם

כן אנחנו קוראים בהפטרה את הנבואה מספר מלאכי "אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם בפה אהבתנו הלוא אה עשו לעקב ואסיה' ואהב את יעקב: ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה ואת נחלתו לתנות מדבר: כיתאמר אדום רששו ונשוב ונבנה חרבות פה אמר ה' צבאות המה יבנו ואני אהרוס וקראו להם גבול רשעה והעם אשר זעם ה' עד-עולם" (מלאכי א. ב-ה).

יען אמרתי את שני הגוים ואת שתי הארצות לי תהינה

הטעם לכעס האלוקי הוא שבני עשו חומדים את ארץ ישראל. "שממות עולם אתנה וערף לא תשכנה וידעתם כיתאני ה': יען אמרתי את-שני הגוים ואת-שתי הארצות לי תהינה וירשנה וה' עם הנה". לכן אומר הנביא כי העונש שלהם יהיה שממה בעת שכל העולם שמח ונגאל.

על עמלק נתנבא כן

בספר תהילים כתב דוד המלך "ה' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים: ענו וערפל סביבו צדק ומשפט ככון פסאו: אש לפניו תלך ותלחט סביב צריו" (תהלים זו א-ב). ומסביר שם רש"י "ה' מלך - בנטלו המלוכה מעמלק. תגל הארץ - זהו שאמר (יחזקאל לה) 'כשמת כל-הארץ שממה אעשה-לך' על עמלק נתנבא כן". אם כן למדנו שהנבואה ביחזקאל היא לא על כל עשו אלא על עמלק שיצא מעשו.

לפי זה כשהנביא מתנבא על אסון לאדום, הוא לא מתכוון לכל אדום אלא לנבואת ה' על המלחמה בעמלק 'ויאמר כי יד על פס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שמות יז טו). "נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכשימחה שמו יהי השם שלם והכסא שלם שנאמר (תהלים ט) האויב תמו חרבות לנצח זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א) ועברתו שמרה נצח (תהלים שם) וערים נתשת אבד זכרם המה מהו אומר אחריו וה' לעולם ישב הרי השם שלם כונן למשפט כסאו הרי כסאו שלם". ועל זה נאמר 'ועלו מושעים בהר ציון לשפט את-הר עשו והיתה לה' המלוכה".

אדום זו רומי

אומת הנוצרים היום הזוה שהם מבני אדום

בפרשת השבוע אנו קוראים על הוויכוח בין יעקב לעשו. עשו נקרא בפרשה שלנו אדום, וחכמינו אמרו במדרש כי אדום היא הנצרות. על הברכה של יצחק לעשו "הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל" (בראשית כז טז) אמרו חכמינו במדרש כי הכוונה היא לאיטליה של יוון (ב"ר פס"ז ומובא ברש"י).

כך כתב האברבנאל (עובדיה א) "ומה תדע שלא לבד על ארץ אדום הסמכה לארץ ישראל ניבא הנביא, כי אם גם על האומה שנסתעפה משם ונתפשטה בכל העולם והיא אומת הנוצרים היום הזוה שהם מבני אדום". ובאמת אנו רואים אצל האירופים שלפעמים הם מתנהגים כמו אחים, ולפעמים הם כמו עשו שרוצה להורגנו. ועל כן החשיבות הגדולה להבין מה עתידים להיות היחסים עם עשו הוא אדום.

שממה תהיה הר שעיר וכל אדום כלה

בנבואת יחזקאל (לה, ג-טו) כתוב כי בימות המשיח יהיו ערי אדום "שממה ומשמה". ובהמשך מתנבא הנביא נבואה קשה מאוד לאדום: "כה אמר א-דני ה' כשמת כל-הארץ שממה אעשה-לך: כשמתה לנחלת בית-ישראל על אשר-שממה כן אעשה-לך שממה תהיה הר-שעיר וכל-אדום כלה וידעו כיתאני ה'" (יחזקאל לה, יד-טו).

הטעם הראשון לנקמה הוא שבעת חורבן הבית לא באו בני אדום לעזרתנו, ולא עוד אלא שסייעו לאויבינו ביום אידנו וצרתנו. "יען היות לך איבת עולם ותגר את-בני-ישראל על-ידי-חרב בעת אידם בעת ענו קץ" (יחזקאל לה).

מחמס אחיד יעקב תכסף בושא

הנביא מדגיש כי הייתה לנו ציפייה לסיוע ולעזרה. סוף סוף מדובר באחים, אבל העזרה לא באה. "מחמס אחיד יעקב תכסף בושא ונכרת לעולם: ביום עמדך מנגד ביום שבות זרים חילו ונכרים באו שערו שערו ועל-ירושלם ידו גרל גם-אתה כאתד מהם: ואל-תרא ביום-אחיד ביום נכדו ואל-תשמח לבני-יהודה ביום אבדם ואל-תגדל פיך ביום צרה: אל-תבוא בשער-עמל ביום אידם אל-תרא גם-אתה פרעתו ביום אידו ואל-תשלחנה בחילו ביום

קוץ ודרדר תצמיח לך

על המילים בפסוק 'מִלְחָמָה לְהַ' בַּעֲמֻלָּה מְדַר דֵּר" פירש בתפארת שלמה על חג סוכות כי המילים "מדר דר" בלי ו' רומזו לחטא אדם הראשון של "קוץ ודרדר תצמיח לך". ולכן כתוב מדר דר בכתיב חסר. אבל בעת הגאולה כתיב דור ודור בכתיב מלא בכמה מקומות. למשל "תחת הַיְוִדָּה עֲזוּבָה וְשֹׁנְאָה וְאֵין עוֹבֵר וְשִׁמְוִתָּהּ לְגֵאוֹן עוֹלָם מְשׁוֹשׁ דֹּר וְדוֹר" (ישעיהו ס טו), וכן "וּבְנֵי תְרֻבוֹת עוֹלָם שִׁמְמוֹת רֵאשֻׁנִים יִקְמָמוּ וְחִדְּשׁוּ עֲרֵי חֲרָב שִׁמְמוֹת דֹּר וְדוֹר" (ישעיהו סא ד), וכן "וַיְהִי־הָהֵמָּה לְעוֹלָם תִּשָּׁב וַיְרוּשָׁלַם לְדוֹר וְדוֹר" (יואל ד ב).

ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו

אנו רואים היום סיוע גדול במאות מיליוני דולרים של האירופאים לפלסטינים הרצחניים שמנסים לשפוך דם יהודים בכל הזדמנות שיש להם, ומנסים לגזול את אדמת ארץ ישראל ולהשתלט עליה. הם מממנים בכספם ספרי לימוד שמעודדים רצח ושנאת יהודים. הם מעודדים בכספם השתלטות על אדמות ישראל.

הם צריכים לדעת כי יום יבוא והם יעמדו למשפט של אלוקים על מעשיהם הרעים. על זה נאמר "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו ויהיה לה' הקלוקה" (עובדיה א כא). כי כאשר תהיה נקמה בעמלק תבוא המלוכה לה'. ותתקיים הנבואה של זכריה "וְהָיָה ה' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד" (זכריה פרק יד ט).

התחמקות ממיסים - גזל ציבור

וְכָל הַבָּאֵרֶת סְתָמוֹם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֶפְרָיִם

בפרשת השבוע אנחנו קוראים על אנשים שחיים חיי גזל. כך ישמעאל "ידו בכל ויד כל בו". כך עשו "גזל נשים מתחת בעליהן". כך הפלישתים סותמים את הבארות שחפר אברהם, "וְכָל הַבָּאֵרֶת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אַבְרָהָם בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבְיוֹ סְתָמוֹם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֶפְרָיִם" (בראשית כו טו). באר מים היא לא להנאה פרטית של אדם, היא להנאת הציבור כולו, וסתירת הבארות היא נזק לציבור. גזלת ציבור היא גזלה קשה כי קשה להשיב אותה.

המבריה מן המכס הרי זה גזל מנת המלך

כתב הרמב"ם (גולה ואבידה פ"א ה"א) שהמבריה מן המכס הרי זה גזל מנת המלך. פסק השו"ע (שו"ע חו"מ שסט ו) שהמעלים מס והמבריה מכס מהמלכות - עובר על לא תגזול. שהוא גזל את הממלכה. לדעת הר"ן והרשב"א הדין הזה לא קיים בארץ ישראל אלא למלכי גויים בחול". לדעת הרמב"ם היא קיימת גם למלכי ישראל בארץ ישראל, וכך פסק השו"ע "בין שהיה מלך ישראל בין שהיה מלך עובד כוכבים" (שו"ע חו"מ שסט ו).

וכתב הגרש"ז אורבך זצוק"ל כי אסור להבריה מוצרים במכס: "ומעתה בארץ ישראל ומלכות ישראל שלא לפי דיני התורה, אף אם נחליט שחוק שאינו לפי רוח התורה - אין להתחשב בו, אבל מהיכי תיתי שיהא מותר להבריה מכס וכיוצא בזה, כי הרי סוף סוף הוא דבר שכלי, ויתכן שגם אם היו מתייעצים עם טובי העיר - ג"כ היו קובעים כך, וא"כ נהי שהם לא התחשבו בדיני התורה - אבל מ"מ מנלן שמותר לגזול" (מנחת שלמה נדרים עמוד קעג).

דאם יגזול והמדינה תצטרך להוסיף מיסים גורם להפסד ממון

ולמה זה נקרא גזל? כי הציבור חייב לדאוג לחומה, לבורות מים (שו"ע קסג ב), לכבישים, לביטחון פנים, לרווחה (ב"ב ז - ח), לחינוך (ב"ב כ"א), למשפט

(כתובת ק"ה), למבני ציבור, לספריות (שו"ע א"ח ק"ג א') וכן לכל דבר שהוא צורכי ציבור. את כל הדברים הללו מבצעים מהמיסים שאדם משלם.

ומי שלא משלם מיסים מכביד, בעקיפין, על אחרים שאינם מעלימים, שהרי אם לא תהייה כלל העלמות מס ניתן יהיה להפחית את נטל המס מכלל הציבור. "דאם יגזול והמדינה תצטרך אח"כ להוסיף מיסים וכיוצא בו על השאר בני ישראל הכשרים א"כ גורם להפסד ממון שלהם ועתיד ליתן עליו את הדין" (שו"ת משנה הלכות חלק ו' י' ש"א).

גזלן ופסול לעדות

לכן כתב הבית יוסף (חו"מ ל"ד): "צריכים לזיהר ראשי הקהל כשמטילים מס מאומד הדעת על כל אחד ואחד לפי ממונו שלא יחניפו לאוהב ולא יכבידו לשונא כדי שלא יפסלו לעדות ולשבעה". ומדייק במהרשד"ם (חו"מ סימן תמ"ב): "שמי שפותר עצמו ומכביד עול חבירו בענין המיסים הוא גזלן ופסול לעדות".

דינא דמלכותא דינא

לדעת החתם סופר (חו"מ שמד) אפילו הר"ן והרשב"א (בפירושם למסכת נדרים כח.) יודו שגם בארץ ישראל חייבים לשלם מיסים מטעם "דינא דמלכותא דינא". כי לדעת החתם סופר, כל מה שאמרו הר"ן והרשב"א שאין חייבים לשלם בארץ ישראל מיסים למלך הוא משום שלא ברשותו אנו גרים בארץ אלא ברשות הבורא, ולכן איננו צריכים לשלם לו מיסים. אבל כל זה נאמר דווקא לגבי מיסים שהמלך לוקח להנאתו הפרטית ולהחזקת ארמונו וחצרו וכבוד מלכותו.

אבל כאשר הטלת המיסים נועדה למען אזרחי המדינה, כגון צורכי ביטחון, חינוך, כבישים וכדומה, ודאי הוא שכולם חייבים לשלם. ומי שאינו משלם את מיסיו, לא רק שעובר על הדין של "דינא דמלכותא דינא", אלא הוא אף גזל את חלקו של הציבור.

אין מדקדקים בענייני המסים

ולא יכול אדם לפטור את עצמו בכך שהוא אומר כי המיסים לא מוטלים בצורה שווה, ולא מחולקים בצורה הוגנת, כי אין לדבר סוף. ואם כל מי שהוא חושב שהמיסים לא מדויקים לא ישלם - תהיה אנרכיה והמדינה לא תוכל להגן על תושביה ולבנות כבישים, להחזיק בתי חולים וכד'. ולכן כתב הרמ"א "וכל ענייני מיסים הולכין אחר מנהג הקבוע בעיר שעשו כן שלשה פעמים, אף על פי שהוא מנהג גרוע, אין מדקדקים בענייני המסים" (שו"ע חו"מ קסג).

דוח שקרי של נהג חלש

לא נוהגים כדן

על פי החוק נהג חדש צריך לחתום על כך שבמהלך נסיעותיו הראשונות הוא נסע עם מלווה. לפי חוק זה, תהליך צבירת הניסיון יעמוד על 50 שעות לפחות. בתום תקופת צבירת הניסיון, ולאחר קבלת הצהרה אישית חתומה על-ידי הנהג החדש הצעיר והנהג המלווה על ביצוע 50 השעות הנדרשות, ינפיק משרד התחבורה לנהג החדש הצעיר רישיון נהיגה קבוע.

בעניין זה פנו אלי נהגים צעירים בטענה שהם קיבלו רישיון נהיגה אבל לא היה להם זמן לנסוע עם מלווה 50 שעות, וראו בעצמם שהם נוהגים היטב, וכבר נבחנו על הנהיגה גם בתיאוריה וגם במעשה, ולכן הם חושבים שהחוק של מלווה הוא חוק מיותר ולא מיועד להם. והם מבקשים לדעת האם מותר לחתום על טופס כזה בלי שבאמת נסעו 50 שעות עם מלווה.

ובאמת החוק הזה ראוי בהחלט. לא חוקקו אותו בכדי להקשות על נהגים מתוך רשעות, אלא בגלל שנתוני תאונות הדרכים בכל העולם המערבי מלמדים כי נהגים חדשים מעורבים בתאונות באופן משמעותי יותר משאר האוכלוסייה. על פי הניסיון שנרכש בעולם בדמים מרובים הוחלט להרגיל את הנהגים החדשים בנסיעה נכונה ובטוחה על ידי מלווים בתחילת נסיעותיהם הראשונות. נסיעה עם מלווה בתחילת הדרך תמתן את נהיגתו של הנהג הצעיר, תפתח תודעה בטיחותית ותוריד משמעותית את ההסתברות למעורבותו בתאונות דרכים.

הכביש של המדינה

חייבים לזכור כי כל כביש שנבנה על ידי המדינה שייך לה, והיא יכולה לומר שהיא לא מרשה לנהג להשתמש בכביש שלה אלא על פי התנאים שלה. ולכן אם אדם נוהג בכביש שבנתה המדינה בלי הסכמתה, הרי הוא גוזל את רכוש המדינה, שהוא כמו רכוש הציבור, או רכוש הממלכה. וגם אם אדם ינהג בלי מלווה בחצר ביתו על כביש ששייך לו, הוא עובר איסור. כי מותר למדינה לקבוע כללי בטיחות כדי למנוע תקלות שעלולות לעלות בחיי אדם של הנהג הצעיר חסר הניסיון ושל האנשים האחרים שהיו מעורבים בתאונה שהוא עלול לגרום.

רמייה בעבודה מועדפת

תנאי עבודה מועדפת

החוק אומר כי חייל משוחרר או מי שהיה בשירות לאומי שנתיים יכול לקבל מענק של 9950 שקלים אם הוא עבד בעבודה מועדפת, שהיא עבודה שחסרים בה עובדים, ויש למדינה אינטרס שהחיילים המשוחררים יעבדו בה. התנאי של המדינה הוא שהעובד יעבוד באותה עבודה שישה חודשים מלאים במשרה מלאה.

חייל לא משוחרר מהאמת

נשאלה שאלה, האם מותר לחייל משוחרר לעבוד במקום עבודה שיש בו תפקידים שונים, חלקם ממלאים את התנאים של עבודה מועדפת וחלקם לא נחשבים עבודה מועדפת. המשוחרר עובד בעבודה לא מועדפת, אבל המעביד מוכן למלא לו טופס כאילו הוא עבד בעבודה המועדפת באותו מקום.

הסברה לומר שזה מותר היא כי המדינה נותנת מתנה למי שהיה חייל ושירת את המדינה. היא גם מעוניינת שהחיילים המשוחררים יינסו לשוק העבודה ולא יסתובבו בטלים. אם החייל המשוחרר עבד שישה חודשים במקום אחר, מה אכפת למדינה איפה עבד?

עבודה מועדפת על הציבור

התשובה היא שצריך להיזהר מאוד בנושאי כספים, ובמיוחד בכספי ציבור. כי הגזול ציבור קשה מכולם שאינו יודע למי להחזיר. כשאדם לוקח כספים שלא כדין מביטוח לאומי, הוא לא גוזל את מנכ"ל ביטוח לאומי, שהוא לא הבעלים של הכספים הללו אלא רק מנהל אותם. הוא גוזל את הציבור.

ולכן אסור לגזול את הציבור. כי מותר לציבור לומר באמצעות נבחרי שוהכספים הללו יינתנו דווקא למי שעובד בעבודה מועדפת שהיא אינטרס ציבורי, ולא בעבודה אחרת. לכן אסור לאדם לרמות בכל המסמכים הללו שבהם אדם מקבל הטבות מהמדינה. כי אם הוא מרמה בטפסים אלו הוא עלול לגזול את הציבור.

אל יתהלל הגר

נשאלה שאלה, האם מותר לחייל להעביר את כרטיס החוגר שלו למישהו אחר, כדי שיוכל לנסוע בתחבורה ציבורית בחינם. או לקבל הנחה בחנויות שנותנות הנחה לחיילים.

התשובה בעניין זה היא כמו בכל ההלכות האחרות. המדינה משלמת לחברות האוטובוסים או הרכבות סכום מסוים על כל חייל שיש לו כרטיס חוגר. התשלום הוא על פי מספר הנסיעות במוצאע של חיילים. אם מעבירים את הכרטיס לאנשים אחרים שאין להם הזכות הזו, מעלים את מספר הנסיעות יותר מהממוצע וגוזלים את חברות הנסיעה. אמנם אם מעבירים את הכרטיס למי שזכאי אבל איבד את הכרטיס שלו, מותר. כי החייל שאין לו כעת כרטיס הוא זכאי, ואין בזה גזל המדינה או חברת הנסיעות.

כרטיס מקום עבודה

לעומת זאת מותר להעביר כרטיס של מקום עבודה שמאפשר קנייה בתנאים טובים לעובדיו. שכל עניין הכרטיס הזה הוא לא תשלום שמשלם מקום העבודה לרשת החנויות. מדובר בעסקה שבה הרשת מסכימה למכור לבעלי הכרטיס במחיר מוזל כדי שהם יבואו אליו יותר לקנות. אם כן, כשמעבירים את הכרטיס למישהו אחר אין פה גזל מאף אדם. שהרשת שמחה שקונים אצלה אנשים, אפילו אם הם לא עובדים במקום זה או אחר.

אמנם אם כרטיס העובד מזכה מישהו בהנחה שמקום העבודה משלם עליה, כגון שמקום העבודה או המדינה משלמת על ארוחת צהריים לעובד שמשלם עליה מחיר סמלי, אסור להעביר את הזכות הזאת למישהו אחר. שהזכות היא דווקא לעובדים ולא לאנשים אחרים.

הנחה בנסיעה של כרטיס סטודנט או חייל

אדם שברשותו כרטיס סטודנט, חייל או שירות לאומי שמאפשר לו לנסוע בחינם במשך שנה, ובאמצע השנה הוא הפסיק את הלימודים או את השירות, האם הוא יכול להמשיך לנסוע באותו כרטיס?

אם המדינה משלמת על כל כרטיס למשך שנה לחברת האוטובוסים והרכבות, ובעל הכרטיס השתחרר באמצע השנה, אין פה גזל. שהרי המדינה כבר שילמה בעת הוצאת הכרטיס, והחברה כבר קיבלה את התשלום שלה על ההסעות למשך שנה. ולכן אדם יכול להמשיך לנסוע במשך השנה עם הכרטיס הזה.

אמנם אם המדינה אומרת לבעל הכרטיס שאין לו רשות לנסוע עם הכרטיס הזה כשהוא משתחרר, אין רשות להשתמש בכרטיס. כי אפשר שהיא לא משלמת או מקבלת זיכוי לחייל או סטודנט ששוחרר באמצע השנה.

שימוש ברכוש משרדי או ממשלתי

גזל או ספק גזל במקומות עבודה ציבוריים

שמעתי פעם ממו"ר אבא זצוק"ל על מישהו שרצה להימנע מחשש חילול שבת, והראה לרב שהוא יודע לייצר מכסה לשעון יד חשמלי כדי שלא יבוא בטעות לחוץ על כפתור התאורה של השעון. כששאל אותו הרב היכן ומתי הוא ייצר את המכסה הזה, השיב לו אותו אדם שהוא השתמש במחרטתה במקום עבודתו, כשעה וחצי על חשבון העבודה.

אנו רואים היום סיוע גדול של האירופאים לפלסטינים שמנסים לשפוך דם יהודים בכל הזדמנות שיש להם, ומנסים לגזול את אדמת ארץ ישראל. יום יבוא והם יעמדו למשפט של אלוקים על מעשיהם הרעים. כי כאשר תהיה נקמה בעמלק תבוא המלוכה לה'!

סיפורים על הרב זצ"ל

העוסקים בצורכי ציבור באמונה

אני עובדת במשך שנים ארוכות במועצה דתית ומשתדלת מאוד להחזיק את המקוואות ברמה גבוהה ולשפר את תנאיהן של הבלניות. מזכירה להן תמיד שצריך לקבל כל אישה בסבר פנים יפות. בכל שאלה שיש לי הייתי שואלת את הרב מרדכי אליהו זצ"ל והוא היה מדריך אותי תמיד כיצד לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים.

לפני כמה שנים התחלף ראש המועצה הדתית והוא רצה לפטר אותי כדי לתת משרות למקורבים אליו. באתי בחשש אל הרב וסיפרתי לו כי ראש המועצה החדש כבר שוחח איתי על פיטורים שלפי כוונתו יעשו בזמן קרוב. אמר לי הרב פעמיים: לא ייגעו בך, לא ייגעו בך.

ובאמת, כדברי הרב כן קרה. מאותו יום השתבשו התוכניות של ראש המועצה החדש ולא עלה בידו לפטר אותי. לאחר מכן הוא פוטר בעצמו ובא במקומו מישהו אחר שגם רצה לפטר אותי וגם, בחסדי השם, לא עלה בידו. עד היום, כבר 20 שנה אחרי שהודיעו לי על הפיטורים, אני ממושיכה לעסוק בעבודת הקודש שלי, ומשתדלת לעשות מלאכתי נאמנה. בעיני כל יום הוא נס. כל יום הוא למעלה מגדר הטבע. כל יום הוא מתנה משמיים. אני גם יודעת שעיקר כוחי בעבודה זו מגיע מכוח ברכתו של הרב זצ"ל ומשתדלת להיות ראויה לברכה הזו.

חמש-עשרה שנים במתנה

סיפרה שולמית עיני מירושלים: בעלי עליו השלום, אברהם עיני, לקה בלבו ונאלץ לעבור ניתוח. תוך כדי ניתוח לב פתוח היה סיבוך, והוא התחיל לדמם. בעקבות הדימום מצבו החמיר, והרופאים אמרו לנו שהסיכויים שיחיה הם קלושים, וגם אם יחיה הרי יהיה עם פגיעה מוחית קשה. אבל אנחנו, כמובן, לא ויתרנו. הגענו אל הרב יהודה מוצפי זצ"ל, והוא לקח אותנו לרב זצ"ל. כאשר הרב שמע על מצבו של בעלי, הוא הורה לנו לעשות לו פדיון כפרות עם תרנגול, ולא להתמהמה אלא לעשות מיד. ולא רק לעשות מיד, אלא לשחוט את התרנגול מעל ראשו. השעה הייתה כבר אחרי חצות, ולא פשוט למצוא תרנגול בשעה כזאת, אבל עוד לפני עלות השחר הופיע שוחט ליד מיטתו של בעלי, שהיה מחוסר הכרה, ועשה כפי שהרב אמר. הרופאים שהיו שם חשבו שייצאנו מדעתנו. אבל לא עברו שעותיים ובעלי התעורר מהניתוח.

לאחר שבעלי התעורר, הוא סיפר שהגיע לבית-דין של מעלה. נאמר לו שם שהוא סיים את ייעודו בעולם, אבל הוא מאוד ביקש לחזור. בבית הדין נאמר לו, שיחזירו אותו בכמה תנאים. התנאי האחד, שיחזיר תרומה שהייתה לו לאחת הישיבות והוא הפחית ממנה. התנאי השני, מכיוון שמדובר היה באדם צדיק שהקפיד מאוד בנושא הגזל, נאמר לו שאם יחזור יצטרך לתקן דבר קטן שפגם בתחום הזה במקום עבודתו. והתנאי השלישי, שיחזיר את משפחתו בתשובה שלמה.

לא יאומן, אבל אחרי הניתוח הזה, שהרופאים קבעו שרוב הסיכויים שלא יצא ממנו בחיים, זכינו ובעלי היה אתנו עוד חמש-עשרה שנים תמימות.

תשובה כהלכה

חסידות אלמנות. מה דעת הרב על חסימת כביש לערבים כתגובה לפיגוע? מחאה בישראל היא לגיטימית, ובלבד שלא תגיעו לאלמונות.

החמירה געין אורה. כחלק מהתהליך של התקרבות אל ה' והתחזקות בתורתו יש גם ענין להסתייף על עצמן קבלות כמו "חומרות" ולהקפיד על הלכות שכן מעבר לחובה הבסיסית השאלה היא איך יודעים איפה הגבול, איזו החמירה טובה ומבורכת איזו לעיתים תכבד על האדם ותקשה עליו את המצוות. מי שמתחזק לא ייקח על עצמו חומרות, אלא יעשה את הבסיס בצורה הטובה. ואם הוא חצה להחמיר על עצמו יחמיר בכונת הברכות. ובלבד שלא יחשוב כי מי שלא עושה כמוהו הוא חוטא. וכך בכל חומרה וחומרה. ברכה והצלחה ענקית.

שליח לצרף מצווה. אני שליח בחברה מסוימת מדי פעם עלולים להגיע משלוחים שאינם כשרים ועלי להעביר אותם למי שהזמין. האם יש היתר לדבר? קשה להחמיר להעביר משלוחים לא כשרים, כי אנשים יראו שליח דתי ויחשבו שמדובר באוכל כשר. למרות שבכל מקרה מישהו אחר יעביר. ברכה והצלחה ענקית לפרנסה בשפיע.

סיפר מרן הרב זצוק"ל שהוא אמר לאותו אדם כי אסור לאדם לגזול זמן ושימוש בכלי עבודה כדי להימנע מספק מלאכה בשבת. האיסור הוא בוודאי איסור גמור. שגם אם מותר לאדם לעשות משהו לעצמו תוך כדי העבודה, לא הותר לאדם לעבוד שעה וחצי על חשבון העבודה.

לא להרבות שיחה עם האישה

הותר לפועלים או לעובדים לשתות קפה או תה במהלך העבודה, וגם זה בתחום הסביר. אבל אם אדם משתתה בשתייה מעבר לסביר הריהו גזול את מקום העבודה שלו בזמנים. ולכן אדם לא יכול להתקשר בשעות העבודה לשיחה ארוכה, שכל מה שמתירים המעבידים הוא שיחה קצרה, כגון הודעה של בעל לאשתו וכד'. אבל לא שיחה שצריכה זמן מרובה.

ובכל הדברים הללו, למרות שהכלל הוא הכול כמנהג המדינה, כדאי לדבר עם בעל הבית לפני שמתחילים את העבודה ולסכם איתו כמה זמן אנחנו רשאים לעסוק בדברים פרטיים שלנו. כך אנחנו ניצלים מגול.

גניבת זמן

בעניין זה, בא אלי מישהו וסיפר כי הוא שמע שיעור על גזל במקום העבודה ונחמץ ליבו. כי במשך שנים ארוכות הוא היה רגיל לאחר למקום העבודה וביקש מאחד העובדים להחתים את הכרטיס כאילו הגיע בזמן. וכך היה מחתים לאחרים כרטיסים כשהיו יוצאים מוקדם מהעבודה.

במשך שנים ארוכות הוא נהג כך, ועכשיו מתברר לו שהוא גזל את מקום העבודה. ביקשתי ממנו לחשב כמה שעות הוא גזל, והוא הגיע לאלפי שעות עבודה שחלקן הוא לא עבד, וחלקן סייע לאחרים לגנוב ממקום העבודה.

אמרתי לו שהוא חייב להחזיר את כל השעות הללו לבעלים של מקום העבודה. ואם החליפו בעלים, לשלם לבעלים הקודם. ואם הוא חיפש הרבה ולא מצא את הבעלים, יעשה בסכום שהוא גזל משהו לצורכי רבים. אבל זה מועיל רק בדיעבד בקושי.

ואדם צריך להיות חכם עיניו בראשו שלא להגיע למצבים כאלה של חשיש גזל. שלפעמים אדם חושב שהוא לקח פחות משווה פרוטה, אלא שלקחה ועוד לקחה מצטברות לגזל גדול. כך היה הסיפור של בני דור המבול ואנשי סדום. שכשהיו רואים אורח מגיע עם עגלה מלאה חיטים, כל אחד היה לוקח ממנו חיטים בשווי של פחות משווה פרוטה. וזה דבר שאי אפשר לתבוע בבית דין. אבל בסופו של יום העגלה של החיטים שהוא טרח עליו בחריש ובהשקיה ובקציר וכד' - הכול ירד לטמיון מאנשים שלקחו פחות משווה פרוטה. ועל דברים כאלה נגזר גזר דינם של דור המבול ואנשי סדום.

לכן יקיים אדם בעצמו מה שנאמר בגמרא (בבא קמא ל ע"א) על החסידים הראשונים שהיו נזהרים שלא להזיק לאחרים. "תנו רבנן חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכויותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעכב המחרישה. רב ששת שדי להו בנורא". רב ששת היה זורק את הקוצים ואת הזכויות השבורות בתוך האש שלא יזיקו. "רבא שדי להו בדגלת" רבא היה זורק אותם בנהר במקום שאנשים לא מגיעים לשם. "אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין. רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות".

שימוש ברכב ממשלתי

אותו דין יש לשימוש ברכב ממשלתי, שהכלל הוא שרכב כזה ניתן רק לשימוש העבודה. עם זאת צריך לזכור כי מנהג המדינה הוא לעצור בדרך ולקנות דבר מה כדי לא להירדם בנסיעה. אבל לנסוע עם הרכב הציבורי ולעשות קניות ארוכות על חשבון העבודה וברכב של העבודה - זה ממש עלול להיות גזל.

ויהי רצון שנוכה להיזהר ברכוש חברינו וברכוש הציבור שלא נגזול אפילו פחות משווה פרוטה, ויקוים בנו ציון בְּמִשְׁפַּט תְּפִידָה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה. אמן ואמן.